

6.4 Člověk a jeho svět

6.4.1 Prvouka

Autoři:

Mgr. Hana Budíková

Mgr. František Maxa

Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět se vyučuje v prvních třech ročnících v časové dotaci dle učebního plánu.

Na prvouku ve čtvrtém ročníku navazuje vlastivěda a přírodověda.

Součástí předmětu jsou vlastivědně-humanitní část (dějepisné, zeměpisné a etické učivo) a přírodovědná část (fyzikální, astronomické a ekologické zákonitosti). Při výuce částečně realizujeme obsah Dramatické výchovy, Českého jazyka – slohu, Matematiky, Výtvarné výchovy a Pracovních činností.

Výuka probíhá většinou ve kmenových třídách. Dále jsou také využívány odborné učebny.

K nejčastějším metodám a formám patří principy činnostního učení – komunitní kruhy, skupinové vyučování, projektová výuka, vycházky, exkurze. Zpestřením jsou divadelní představení a besedy.

Potřebné vědomosti a dovednosti získávají žáci tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace.

Důraz je kladen na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi.

Nadaní žáci vyhledávají nadstavbové informace, žákům se SPU zadávají úkoly přiměřené jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role.

Do předmětu Prvouky integrujeme vybraná témata z průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchovy a Multikulturní výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie

Cílem předmětu je

- utvářet pracovní návyky v jednoduchých samostatných i týmových činnostech
- rozšiřovat slovní zásobu v osvojovaných tématech
- poznávat a chápat rozdíly mezi lidmi, kulturní a tolerantní chování a jednání na základě **respektu a** společně vytvořených a přijatých pravidel soužití, plnění povinností a společných úkolů
- **vést k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k bezkonfliktní komunikaci, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií**
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- vést k přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- **poznávat podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení**
- **poznávat a upevňovat preventivní chování, účelně rozhodovat a jednat v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech**

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

Žáci pod vedením učitele

- využívají různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
- aktivně vyhledávají a třídí informace
- samostatně pozorují a porovnávají získané výsledky
- poznávají smysl a cíl učení a umí posuzovat vlastní pokrok

Kompetence k řešení problémů

Žáci pod vedením učitele

- vnímají problémové situace ve škole i mimo ni, učí se je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti
- nacházejí různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému
- ověřují správnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

Žáci pod vedením učitele

- rozvíjí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky a názory na lidskou společnost, přírodní jevy a historické události
- seznámí se s různými typy textů a obrazovým materiálem o probíraných tématech (kroniky, encyklopedie, internet, učebnice, návody)
- využívají širokých možností informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

Žáci pod vedením učitele

- se učí pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací i zpracovávání výstupů v oblasti výstupů vlastivědného a přírodovědného charakteru
- stanovují pravidla pro činnost skupiny a dodržují je
- individuálně si budují sebedůvěru a svůj rozvoj

Kompetence občanské

Žáci pod vedením učitele

- respektují přesvědčení druhých lidí
- chápou základní vztahy v různých ekosystémech a souvisejících environmentálních problémech

Kompetence pracovní

Žáci pod vedením učitele

- se seznamují s vlastnostmi některých materiálů
- poukážou na možná zdravotní a hygienická rizika při práci
- pracují podle návodu, předem stanoveného postupu a hledají vlastní postup

Oblast: Člověk a jeho svět		Předmět: Prvouka		Období: 1.	
Očekávané výstupy oblasti	Očekávané výstupy školní	Učivo	Ročník	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	
Místo, kde žijeme					
Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Popíše místo svého bydliště a najde ho na plánu města	Domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště	1.		
	Zná svou adresu				
	Dokáže najít školu na plánu města a dokáže ji zakreslit	Škola – prostředí školy, okolí školy, bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace			
	Ví, kudy vede bezpečná cesta do školy a o případných nebezpečích dokáže pohovořit				
	Orientuje se ve školní budově				
Lidé kolem nás					
Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům	Vyjmenuje členy své rodiny a zná jejich plné jméno	Rodina – role členů rodiny (matka, otec, sourozenci, teta, strýc, babička, dědeček, bratranec, sestřenice)	1.		
	Popíše příbuzenské vztahy v rodině				
	Dokáže rozdělit role v rodině a popsat jejich činnost, vzájemnou pomoc	Soužití lidí - mezilidské vztahy, principy demokracie		Multikulturní výchova -kulturní diference	
	Dodržuje pravidla chování v rodině, ale i v jiném kolektivu (třída, družina,...) – pozdravit, rozloučit se	Chování lidí – pravidla slušného chování			

	vhodně se chovat v různých situacích chápe nevhodnost neslušných a urážlivých výrazů			
Lidé a čas				
Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	Charakterizuje roční období,	Orientace v čase a časový řád – denní režim, roční období	1.	
	Pojmenuje jednotlivé části dne a podle svých možností si zorganizuje denní činnosti			
	Vysvětlí svou minulost (narození a jeho vývoj do současnosti)	Současnost a minulost v našem životě – přeměny denní potřeby		
	Orientuje se v čase – chápe rozdíl mezi dějem v minulosti, přítomnosti a v budoucnosti			
Rozmanitost přírody				
Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Seřadí roční období, tak jak jdou po sobě	Vesmír a Země – roční období	1.	
	Vysvětlí rozdíly mezi jednotlivými roč. obd.			
Podle svých možností nachází souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka	Třídí odpad ve školní budově – - ví proč by ho měl třídit	Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – ochrana životního prostředí, likvidace odpadů	1. – 3.	Environmentální výchova lidské aktivity a problémy životního prostředí Projekt – Soutěžíme s panem Popelou, Den Země
	Účastní se sběru starého papíru			
Člověk a jeho zdraví				
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Umí se zachovat při mimořádných situacích pod vedením dospělé osoby	Povodeň, požár, vichřice	1.	Ochrana člověka za mimořádných událostí
Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle, projevuje vhodným	Uplatňuje zásady zdravého stravovacího a pit. režimu s pomocí rodičů a učitelů	Péče o zdraví, zdravý životní styl, denní režim, pitný režim, Pohybový režim	1.	
	Uplatňuje základní návyky osobní a intimní hygieny			

chováním a činnostmi vztah ke zdraví	Chápe škodlivé vlivy sladkých, tučných aj, pokrmů a jejich nadměrné konzumace			
	Pojmenuje jednotlivé části lidského těla	Lidské tělo – základní stavba		
Rozezná nebezpečí různého charakteru, vyživá bezpečná místa pro hru a trávení volného času Uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Dodržuje pravidla chodce v silničním provozu	Osobní bezpečí – bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce	1.	Projekt „Chodec“
	Rozezná běžné příznaky nemoci a dodržuje zásady podávání léků	Péče o zdraví – nemoc, drobné úrazy a poranění		
	poskytne první pomoc při drobném poranění			
Místo, kde žijeme				
Vyznačí v jednoduchém plánu cestu na určité místo a rozliší možná nebezpečí v okolí	Využije pro svůj nákres jednoduchý plánek	Poloha v krajině	2.	
	Vyjmenuje možná nebezpečí pro jeho život			
Začlení své město do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí města	Zná dopravní obslužnost našeho města	Město, místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost města, význačné budovy, dopravní síť	2.	
	Označí zajímavé a historicky známé budovy města			
	Ukáže hlavní zem. domin. v místní krajině – vodní tok a plochy, silnice, žel. trať,...			
Lidé kolem nás				
Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům	Dokáže vytvořit rodokmen své rodiny	Rodina – role členů rodiny	2.	Multikulturní výchova -lidské vztahy
	Zná funkce rodiny, typy rodin	Rodina úplná x neúplná, rozvod, funkce rodiny Soužití lidí - mezilidské vztahy, principy demokracie		

Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Rozpozná rozdíl mezi prací fyz. a duš.	Rodina – práce fyzická a duševní		
	Rozlišuje různé pracovní činnosti (povolání), uvědomuje si jejich význam, zvlášť ve svém okolí	Soužití lidí – místní firmy, zaměstnání		
Lidé a čas				
Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě	Pojmenuje názvy dnů, měsíců a jejich sled, umí je charakterizovat	Základní orientace v čase, prac. dny, dny volna, svátky, školní prázdniny, opakované děje v přírodě, ...	2.	
	Používá kalendáře, sleduje data narození členů rodiny i jiné významné dny	Datum narození členů rodiny, Vánoce, Velikonoce, ...		
Pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije	Určí čas podle hodin	Hodiny, minuty, sekundy – měření času	2.	
	Umí vyhledávat v různých typech kalendářů	Orientace v čase a časový řád – kalendáře		
	Ví, jak vypadal život, když byli prarodiče malí – rodinná alba	Báje, pověsti – minulost kraje a předků, domov, regionální památky		
	Najde památné stavby, chráněné stromy atd. a pohovoří o nich			
Rozmanitost přírody				
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytů organismů ve známé lokalitě	Uvede nejznámější rostliny a živočichy vyskytující se ve městě a jejím okolí a roztřídí je	Rostliny, živočichové – třídí podle určujících znaků (např. listnaté, jehličnaté, čtyřnohá, ptáci,...)	2.- 3.	
	Označí některé okrasné, užitkové a chráněné rostliny – volně žijící hospodářská i domácí zvířata a uvědomí si rozdíly jejich existence			
Člověk a jeho zdraví				
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Umí se zachovat při mimořádných situacích pod vedením dospělé osoby	Povodeň, požár, vichřice	2.	Ochrana člověka za mimořádných událostí

Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné Ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	Ví, že existují lidé, kteří jsou schopni záměrně ublížit	Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, služby odborné pomoci Čísla tísňového volání Správný způsob volání na tísňovou linku	2.	
	Ví, že nesmí bez svolení nikam odejít, především s neznámou osobou, zůstat sám s cizí osobou, otevírat byt neznámé osobě nebo si něco brát od neznámého			
	Dokáže se svěřit rodičům, učiteli, lince důvěry nebo dětskému krizovému centru s případy ohrožování, ubližování i s pocity vlastního ohrožování Dokáže přivolat pomoc – komunikace			
Rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a využívá elementárních znalostí o lidském těle	Chápe základní anatomické odlišnosti mužského a ženského těla	Lidské tělo – životní potřeby a projevy, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, vývoj jedince	2.	
	Popíše úměrně svému věku vznik a vývoj jedince			
Rozezná nebezpečí různého charakteru, vyžívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času Uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Přivolá telefonem první pomoc, dojde v případě potřeby do nejbližšího zdravotnického zařízení	Péče o zdraví, první pomoc, úrazová zábrana Pravidla silničního provozu, dopravní značky	2.	Projekt „Cyklista“
	Přivolá pomoc policie, záchranářů, hasičů			
	Zná základní dopravní značky Orientuje se v základních pravidlech silničního provozu			
Místo, kde žijeme				
Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost	Popíše krajinu v okolí svého bydliště	Domov, krajina	3.	
	Rozpozná přírodní a umělé prvky v okolí svého bydliště			
Lidé kolem nás				
Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich	Respektuje příslušníky jiných národností a ras	Pravidla slušného chování - ohleduplnost, etické zásady,	3.	

přednostem i nedostatkům	Respektuje tělesně a zdravotně postižené spolužáky a občany ve svém okolí	předcházení konfliktů, zvládání vlastní emocionality Pomoc tělesně postiženým Pomoc spolužákům po dlouhodobé nemoci		
Lidé a čas				
Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí	Rozpozná vhodné chování od špatného	Průběh lidského života Státní svátky a významné dny Pravidla lidské společnosti Práva dětí	3.	
Na příkladech porovnává minulost a současnost	Zná hodiny – přečte a zapíše čas	Čas jako fyzikální veličina Generace – prarodiče, rodiče, děti,...	3.	
	Zná generační vztahy ve své rodině			
Rozmanitost přírody				
Provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Rozezná známé látky, nerosty a horniny	Změny látek skupenství Vlastnosti látek Měř. veličin s praktickým užíváním základních jednotek Významné horniny a nerosty Zvětr. a vznik půdy a její význam Voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život	3.	
	Určí u známých látek jejich vlastnosti			
	Změří základní veličiny a zapíše jejich jednotky			
	Za pomoci učitele provede jednoduchý pokus			
Člověk a jeho zdraví				
Uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Dodržuje pravidla cyklisty v silničním provozu Zná dopravní značky Předchází rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích	Bezpečné chování v silničním provozu v roli cyklisty Bezpečnostní prvky Dopravní značky	3.	Projekt „Cyklista“ (pravidla siln. provozu, dopravní hřiště)

Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle, projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví	Uplatňuje zásady zdravého stravovacího a pitného režimu	Péče o zdraví, zdravý životní styl, denní režim, pitný režim Správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, správná skladba stravy	3.	
	Dokáže zvolit správnou skladbu potravin			
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Umí se zachovat při mimořádných situacích pod vedením dospělé osoby	Povodeň, požár, vichřice	3.	Ochrana člověka za mimořádných událostí

6.4.2 Přírodověda

Autoři:

Mgr. Hana Budíková

Mgr. František Maxa

Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmětu Přírodověda se vyučuje ve 4. a 5. ročníku po dvou vyučovacích hodinách týdně.

Přírodověda navazuje svým obsahem na učivo prvouky v 1. až 3. ročníku. Jednotlivá témata z tematických okruhů Rozmanitost přírody (podmínky života na Zemi, rovnováha v přírodě, Vesmír a Země, základní ekosystémy, jednoduché pokusy) a Člověk a jeho zdraví (Lidské tělo, Zdraví a jeho ochrana, návykové látky, Osobní bezpečí, První pomoc, Základy sexuální výchovy) je možno přeskupovat vzhledem k sezónnímu principu.

Osvojování učiva je založeno převážně na pozorování, srovnávání a dalších aktivních činnostech. Uplatňují se též ekologické hry i vlastní zkušenosti žáků (např. z domova, chaty, poslechem rozhlasu, televize). Využívá se regionálního principu, což umožňuje i co nejvíce činností s přírodninami i práci přímo v terénu (školní zahrada, blízké okolí školy).

Výuka probíhá v kmenových třídách. Podle možností využíváme i odborné učebny – zejména pro uskutečnění pokusů. K výuce slouží také blízké okolí – pole, louky, lesy, školní zahrada – kde probíhají různá pozorování. Pro zpestření slouží různé exkurze. Práce probíhá frontálně nebo se žáci dělí do menších skupin, k osvojení učiva slouží také projektová výuka.

Potřebné vědomosti a dovednosti získávají žáci tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace.

Tento předmět úzce souvisí s Výtvarnou výchovou, Českým jazykem, Pracovními činnostmi i Matematikou.

Do předmětu přírodovědy integrujeme vybraná témata z průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova a Environmentální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie

Cíl předmětu

Přírodověda je předmět opírající se o vybrané poznatky z různých přírodovědných oborů. Je svým pojetím zaměřena na to, aby v procesu výuky žáci získávali takové vědomosti a dovednosti a rozvíjeli se ty jejich schopnosti, které jim umožní aktivně poznávat přírodu, člověka a jím vytvořený svět i prostředí, ve kterém člověk pracuje a žije.

Spojování vlastních zkušeností žáků s osvojovanými poznatky a dovednostmi umožňuje vytvářet ve vyučování dostatek příležitostí k tomu, aby žáci zejména

- získávali základní vědomosti o Zemi, člověku a technice
- poznávali základní jevy a vztahy v přírodě
- poznávali souvislosti mezi organismy navzájem, mezi organismy a prostředím i mezi člověkem a ostatní biosférou
- rozvíjely se jejich schopnosti s pomocí učitele i samostatně poznávat, pozorovat a zkoumat přírodu a řešit přiměřeně náročné úkoly a problémy

- vedli k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k bezkonfliktní komunikaci, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií
- utvářeli si kladný vztah k přírodě, ke svému zdraví a zdravému způsobu života i k ochraně životního prostředí jako celku.
- poznávali podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- poznávali a upevňovali preventivní chování, účelně rozhodovali a jednali v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- nabízet žákům různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
- vést žáky k samostatnému pozorování a porovnávání získaných výsledků
- umožnit žákům poznávat smysl a cíl učení a umět posuzovat vlastní pokrok

Kompetence k řešení problémů

- ukázat žákům různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému a vést je k jejich ověřování a srovnávání
- vést žáky k ověřování správnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky a názory na lidskou společnost, přírodní jevy a historické události
- vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

- vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací i zpracovávání výstupů v oblasti výstupů přírodovědného charakteru
- individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- vést žáky k chápání základních vztahů v různých ekosystémech a souvisejících environmentálních problémech
- ukázat žákům význam jednotlivých složek životního prostředí i prostředí jako celku

Kompetence pracovní

- naučit žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožnit jim hledat vlastní postup
- poukázat na možná zdravotní a hygienická rizika při práci a vést žáky k jejich eliminaci

Oblast: Člověk a jeho svět	Předmět: Přírodověda			Období: 2.
Očekávané výstupy oblasti	Očekávané výstupy školní	Učivo	Ročník	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy
Rozmanitost přírody				
Objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Uvede příklady organismů žijících v různých oblastech	Živ. podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi, význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi	4. - 5.	
	Zná rozdíl mezi podnebím a počasím	Životní podmínky – podnebí a počasí		
	Vysvětlí vztahy organismů a neživé přírody	Rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, zákl. společenstva		
Vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součást vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období	Vysvětlí význam Slunce pro život na Zemi a popíše postavení Země v e vesmíru	Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období	4. – 5.	
	Zná příčiny střídání dne a noci, roč. obd.			
Zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí	Rozlišuje základní ekosystémy – les, potok, rybník,...a uvede jejich charakteristiku	Rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka	4.	
	Rozezná nejznámější druhy základního společenstva			
Porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních	Cíleně pozoruje přírodniny	Rostliny, houby, živoč. – znaky života, životní potřeby a projevy,	4.	

organismech prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Využívá ke své práci literaturu a dostupné materiály	průběh a způsob života, výživa, stavba těla u někt. nejzn. druhů, význam v přírodě a pro člověka		
Zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Sám aktivně přispěje k ochraně životního prostředí – třídí odpad, úklidové akce, neničí vegetaci a živočichy ve svém okolí	Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba živ. prost., ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy	4.	Environmentální výchova - lidské aktivity a problémy životního prostředí Projekt – - Soutěžíme s panem Popelou - Den Země
Založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	Provede jednoduchý pokus, запиše a vyhodnotí	Voda , vzduch . rostliny čas, teplota, objem, hmotnost, délka magnetická síla	4.	
Stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí V modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit	Reaguje na varovné signály	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi Mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	4. – 5.	Ochrana člověka za mimořádných situací
	Dokáže připravit evakuační záznamník, opustí budovu			
Člověk a jeho zdraví				
Využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života	Zná základní rozdíly ve stavbě muže a ženy	Lidské tělo Soustavy – dýchací, trávicí, ... Kostra Smyslové orgány	5.	
	Zná složení jednotlivých soustav			
Rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození	Orientuje se v otázkách vývoje před a po porodu	Základy lidské reprodukce Vývojová stádia	5.	
Účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Dovede si rozvrhnout svůj volný čas	Zdraví a jeho ochrana - režim dne	4. – 5.	
Předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek	Zná způsoby odmítání návykových látek	Odmítání návykových látek Hrací automaty a počítače, závislost, nebezpečí komunikace prostřednictvím	4. - 5.	

		elektronických médií		
Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou	Rozumí oprávněným (rodiče, lékař) a neoprávněným (sexuální obtěžování) dotykům ze strany dospělých	Osobní bezpečí – krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, rozpoznání nebezpečné látky	4. – 5.	
	Ví o nebezpečí některých reklam a nereálných filmů	Reklamní vlivy		
	Zná možnosti odborné pomoci	Osob., intimní a duševní hygiena – stres a jeho rizika Služby odb. pom. – linky pomoci		
Ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc Rozpozná život ohrožující zranění	Ošetří drobná poranění Umí přivolat pomoc a poskytnout první pomoc i u zranění ohrožující život	První pomoc Drobné úrazy a poranění Přivolání pomoci při poranění ohrožující život	4. - 5.	
Uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku	Chápe význam dobrého soužití	Rodina a partnerství, manželství, rodičovství	5.	
	Uvědomuje si případné změny v soužití v rodině			
	Zná příčiny onemocnění HIV / AIDS a cesty přenosu Uvědomuje si změny probíhající v těle dívek a chlapců v období puberty, lásku a jejím projevům	Základy sexuální výchovy – biologické a psychické změny v dospívání, rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality HIV/AIDS, hepatitida – cesty přenosu, ochrana před infekcemi		
Vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodce a cyklista	Zná dopravní značky pro chodce i cyklisty	Dopravní značky Přecházení rizikovým situacím v dopravě – bezpečnostní prvky	4. - 5.	4. ročník Projekt Cyklista 2. (pravidla siln. provozu, dopravní hřiště)

	Zná pravidla silničního provozu			5 .ročník Projekt Sám na cestě (bezpečné chování v silničním provozu)
Uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události	Umí se zachovat v situacích mimořádných událostí	Postup v případě ohrožení – varovný signál, evakuace, zkouška sirén Požáry – příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru Integrovaný záchranný systém	4. – 5.	Ochrana člověka za mimořádných situací
	Zná integrovaný záchranný systém			

6.4.3 Vlastivěda

Autoři:

Mgr. Hana Budíková

Mgr. František Maxa

Charakteristika vyučovacího předmětu

Podle učebního plánu se Vlastivěda vyučuje ve 4. a 5. ročníku po dvou vyučovacích hodinách týdně.

Vlastivěda v návaznosti na prvouku přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti, s důležitými událostmi a významnými osobnostmi regionálních a národních dějin. Integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu a televize a ze zájmových oblastí, tyto podněty přístupně vysvětluje, uvádí do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje.

Předmět Vlastivěda formuje u žáků vědomí příslušnosti k vlastnímu národu, pěstuje žádoucí hodnotové orientace, rozvíjí zájem žáků o poznávání života, tradic, zvyklostí a zvláštností společenství v různých historických obdobích a v různých kulturních oblastech světa. Na příkladech ze života lidí, na základě zkušeností žáků a prostřednictvím rozmanitých činností získávají pojmy domov a vlast konkrétní věcný, ale i mravně a citově zabarvený obsah.

Vlastivěda je koncipována jako upevnění a rozšíření dosavadních vědomostí a dovedností ze společenskovední oblasti, které žáci získali v prvouce nebo osobní zkušeností. Obsah předmětu je členěn do tematických celků. Učivo tematického celku Lidé a čas - Obrazy z českých dějin nelze chápat jako systematickou výuku historie, ale jedná se o přiblížení některých významných událostí českých dějin a hlavních etap vývoje české společnosti. Učivo ve vlastivědě tak vytváří přirozené základy pro výuku dějepisu, zeměpisu a občanské výchovy ve vyšších ročnících základní školy.

Rozsah a hloubku výkladu i rychlost postupu vyučující zváží s ohledem na aktuální úroveň poznávacích schopností žáků a jejich dosavadní životní zkušenost, učivo vybírá s přihlédnutím ke konkrétním místním podmínkám i k potřebám a zájmům žáků. Vyučující vhodně integruje poznatky žáků z jiných zdrojů a osobního života do komplexnější představy společenské skutečnosti. K tomu využívá názorného materiálu, vhodně vybraných úryvků z literatury, praktických činností s rozličnými mapami, mapkami a plánky apod..

Při práci se využívá skupinová práce, projektová výuka, vycházky, exkurze. Pro zpestření divadelní představení, besedy.

Do předmětu Vlastivěda integrujeme vybraná témata z průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k zamyšlení v evropských a globálních souvislostech a Environmentální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie

Cíl předmětu

Vyučování směřuje zejména k tomu,

- aby žáci poznali různé druhy lidské práce a učili se chápat jejich souvislost s přírodními podmínkami, rozpoznávat, jak se činnosti lidí odrážejí v tvářnosti krajiny, v charakteru staveb a v rozmanitých památkách,
- aby žáci podrobněji poznávali místní krajinu a místní oblast a vytvářeli si tak počáteční ucelenou představu o České republice i o jejích jednotlivých oblastech,
- aby si žáci utvořili počáteční ucelenou představu o přírodě, kultuře, historii a o životě lidí i o výsledcích jejich činnosti na různých velkých územích naší vlasti,

- aby si žáci utvořili základní představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství vlasti,
- aby se žáci naučili orientovat v terénu, pracovat s rozmanitými druhy map, používat získané vědomosti v praktických situacích,
- aby se u žáků rozvíjela schopnost pozorovat, analyzovat, srovnávat, výstižně pojmenovávat věci, jevy a děje, souvisle o nich vyprávět,
- aby žáci získali odpovědný vztah ke kulturnímu bohatství vlasti, k jejímu přírodnímu prostředí, kulturnímu dědictví a historickým památkám.
- **aby se žáci orientovali v problematice peněz a cen a vedli se k odpovědnému spravování osobního rozpočtu**

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- chápat probírané oblasti v dějepisně-zeměpisném kontextu
- vyhledávat a třídit informace o probíraných oblastech podle zadaných kritérií
- seznámit se s obecně používanými znaky, termíny a symboly vzdělávacích oborů zeměpis, dějepis, informační a komunikační technologie, výchova k občanství a dávat je do vzájemných souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- vnímat nejrůznější společenské problémy v jejich vývoji
- při řešení problémů objevovat paralely s historií
- svá řešení posuzovat z nejrůznějších společenských aspektů

Kompetence komunikativní

- souvisle a výstižně formulovat své názory na společenské dění
- pochopit potřebu vyslechnout odlišný názor a zabývat se jím
- osvojit si postupy při užívání informačních a komunikačních prostředků a naučit se je tvořivě využívat jako nástroje poznání
- využívat získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů

Kompetence sociální a personální

- chápat význam týmové práce a postavení samostatné práce
- uvědoměle přijímat, získávat role v různých skupinách
- seznámit se s možnostmi utváření příjemné atmosféry v týmu
- naučit se diskutovat

Kompetence občanské

- přijmout základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy
- poznat naše kulturní tradice a historické dědictví a tímto poznáním cítit potřebu je chránit
- respektovat přesvědčení druhých lidí a vážit si jejich vnitřních hodnot
- nacházet nenásilné cesty k řešení konfliktů

Kompetence pracovní

- nacházet způsoby, jak využívat znalostí získané ve škole i mimo ni pro svůj další rozvoj
- orientovat se v základních aktivitách, které jsou potřebné pro uskutečnění podnikatelského záměru a jeho realizaci

- chápat cíl a riziko podnikání
- rozvíjet své myšlení a nacházet nová řešení

Oblast: Člověk a jeho svět	Předmět: Vlastivěda			Období: 2.
Očekávané výstupy oblasti	Očekávané výstupy školní	Učivo	Ročník	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy
Místo, kde žijeme				
Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	Vyjádří svými slovy polohu krajiny	Zemský povrch a jeho tvary	4.	
	Vyhledá v mapě nejvýznamnější vodní toky, nádrže, jezera,...	Vodstvo na pevnině	4.	
Rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokoulí	Charakterizuje povrch ČR	Mapy obecně zeměpisné – obsah, grafika, vysvětlivky	4.	
	Vyhledá na mapě údaje podle zadání	Regiony ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod		
	Umí popsat polohu ČR v Evropě	Mapy obecně zeměpisné a tematické – Evropa	5.	Výchova k zamyšlení v evropských a globálních souvislostech
	Orientuje se na mapách Evropy	kontinenty, státy EU		
Vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního historického, politického, správního a vlastnického	charakterizuje typické přírodní prvky	Vliv krajiny na život lidí Působení lidí na krajinu a životní prostředí	4.	
	Popíše aktuální stav a problémy životního prostředí			
Určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Určí směr pohybu podle světových stran	Orientační body a linie Světové strany Zásady CHKO	5.	
	Zná CHKO v regionu			

Zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	Pohovoří o svých zkušenostech z cestování	EU cestování	5.	
	Porovná podle obrázků země EU			
Rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	Orientuje se ve státní správě	Základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR	5.	Výchova demokratického občana
	Chápe princip demokracie			
Lidé kolem nás				
Vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Podílí se na dodržování právních norem – školní řád	Postavení jednotlivce v rodině Příbuzenské a mezigenerační vztahy Život a funkce rodiny	4.	
Rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi , obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení	Dovede vyřešit problém ve vztahu ke kolektivu	Komunikace, církev, pomoc sociálně slabým, vlastnosti lidí, principy demokracie ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality rizikové situace rizikové chování, předcházení konfliktů	4.	
Orientuje se v základních formách vlastnictví, používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	Poznává hodnotu peněz	Vlastnictví - soukromé, veřejné, osobní, společné Hmotný a nehmotný majetek, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení banka jako správce peněz, úspory, půjčky	4. – 5.	
Rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy	Zná svá práva a povinnosti	Základní lids. práva a práva dítěte, práva a povin. žáků školy, protiprávní jednání a korupce , právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci , soukr. vlastnictví,	5.	Výchova demokratického občana
	Umí rozpoznat protiprávní jednání			

		duševních hodnot		
Poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)	Všimá si změn ve svém bydlišti a dokáže reagovat na negativní projevy	Významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přír. prostředí	5.	Environmentální výchova
	Má přehled o kulturním i sportovním dění v bydlišti	Podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura	5.	
Lidé a čas				
Pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	Orientuje se na časové přímce	Dějiny jako časový sled událostí, letopočet	4.	
Využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti, zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kultur. památek	Dokáže najít potřebné informace	Vyhledávání a využití informací	5.	
	Vysvětlí význam chráněných území a památek			
Rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik	Seznámí se s historií bydliště	Péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost	5.	
	Porovná historii a současnost bydliště			
Srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s vyžitím region. specifik	Pomocí dostupných publikací vyhodnotí způsob života našich předků v místě bydliště	Péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost	5.	
Objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů	Vyhledá důvody vzniku	Státní svátky a významné dny	5.	